

V nieuwsbrief verzetsmuseum

Inhoudsopgave

- Helden en Schurken II
- 25 jaar Verzetsmuseum
- Wally van Hall
- Liefde in oorlogstijd
- Afghanistan centraal
- Collectie: Surinamer in het Verzet
- De vriend van de boeken

Foto: NIOD

Helden en Schurken II

Nieuwe serie bijeenkomsten over de bezetting

In samenwerking met NIOD, Historisch Nieuwsblad en NTR/VPRO biedt het museum een vervolg op de uitverkochte serie bijeenkomsten over de betekenis van helden, schurken en de 'grijze' massa in 2010: Helden en Schurken II. Het Verzetsmuseum buigt zich hierin weer met toonaangevende gasten over de geschiedenis van de bezetting en de actuele betekenis daarvan. Alle bijeenkomsten vinden plaats in het museum en starten om 15.30 uur.

15 februari

De stand van zaken in het proces Demjanjuk en de betekenis van dit laatste grote proces staat centraal in een gesprek van televisiemaker **Ad van Liempt** (Andere Tijden/De oorlog) met de Nederlandse getuige **Jules Schelvis** en de journalisten **Wim Boevink** en **Max Pam**.

ELKE DERDE
DINSDAG
VAN DE MAAND
VANAF 15/02/11
15.30 UUR
I.S.M. NIOD

15 maart

Bas Kromhout (Historisch Nieuwsblad) spreekt met historici **Bart van der Boom** (Rijksuniversiteit Leiden) en **Robin Te Slaa** over de recent verschenen studie *De NSB: ontstaan en opkomst van de Nationaal-Socialistische Beweging, 1931-1935* en met **Anton Zijderveld** (socioloog, emeritus hoogleraar EUR) over eventuele overeenkomsten tussen de opkomst van de NSB toen en de opgang van de PVV nu.

19 april

Clairy Polak (journalist/presentator) spreekt met drie oud-verzetstrijdsters: **Siet Gravendaal-Tammens**, die als een van de weinige vrouwen een kopstuk

(vervolg voorpagina)

werd in het georganiseerde Groningse verzet, **Gisela Wieberdink-Söhnlein**, actief in het Utrechtse Kindercomité en betrokken bij de onderduikhulp aan honderden joodse kinderen uit Amsterdam en **Louise Schwarz-van Santen**, die werkte voor de Persoonsbewijzencentrale van Gerrit van der Veen en bevriend was met Gideon Boissevain van verzetsgroep CS-6. Wat deden zij in de oorlog, wat waren hun drijfveren en wat kwam er van hun idealen terecht na de oorlog?

17 mei

De filmische verbeelding van de oorlog komt aan bod met als speciale gast **Gerard Soeteman** en - indien in Nederland - **Paul Verhoeven**. Gespreksleider **David Barnouw (NIOD)** spreekt met hen over de helden en schurken in hun scenario's voor onder meer *Zwartboek* en *Soldaat van Oranje*.

31 mei

Jos Palm (OVT Radio) spreekt met een gast over de rol van helden, schurken en de oorlog in de hedendaagse literatuur.

Helden en Schurken II: de derde dinsdag van de maand, aanvang 15.30 uur

Toegang: 12,50 euro per keer of 55,- euro voor een passe-partout. Met kortingspas 10,- of 50,- voor een passepartout (Museumkaart/vriendenpas)

Reserveren is sterk aanbevolen: tel. 020 620 25 35 of lezingen@verzetmuseum.org

Verzetmuseum vijftwintig jaar

Bestuursvoorzitter **Hans Blom** tijdens zijn voordracht 's ochtends tijdens de speciale vriendenontvangst

Het museum vierde op 19 november 2010 dat het precies 25 jaar eerder geopend werd. De belangstelling was overweldigend. Verzetmensen, oud-bestuursleden, oud-medewerkers, museumcollega's en vele andere betrokkenen bij het museum troffen elkaar. Er werd teruggeblikt en vooruitgekeken naar de uitbreidingsplannen van het museum. Veel aanwezigen gaven het museum als cadeau een bijdrage voor de realisering van het kindermuseum,

PvdA-Kamerlid Ahmed Marcouch kreeg als dank voor zijn speech een vriendlidmaatschap aangeboden.

Deze foto's van het jubileum zijn gemaakt door Marco Peereboom en Carlo Huffener

en 36 aanwezigen gaven zich op als vriend van het museum! Het museum dankt allen die het museum hebben gefeliciteerd en gesteund!

Jolande Withuis zorgt met haar speech voor de nodige beroering

Directeur Liesbeth van der Horst en oud-verzetstrijdster Siet Gravendaal-Tammens

Burgemeester Van der Laan in gesprek met Til Gardeniers, lid van het Comité van Aanbeveling

Afghanistan centraal tijdens Geuzenpenningbijeenkomst

Op zondag 13 maart zijn Sima Samar, Afghaanse vrouwenrechtenactiviste, en de Nederlandse generaal Peter Van Uhm, Commandant der Strijdkrachten, te gast in het Verzetsmuseum Amsterdam. Sima Samar en de Nederlandse krijgsmacht, in de persoon van generaal Van Uhm, krijgen op 14 maart aanstaande in Vlaardingen de Geuzenpenning 2011. De bijeenkomst in Amsterdam is gewijd aan vrije nieuwsgaring en vrouwenrechten in Afghanistan.

Overige gasten bij deze bijeenkomst zijn:

Mevrouw Farida Hares, voormalig hoofdredacteur van het Afghaanse jeugdjournaal *Ayenda Sazan* (*Toekomstmakers*), dat tot doel had jongeren op onafhankelijke wijze te informeren; mevrouw Hares verblijft sinds december 2010 als erkend vluchteling in Nederland.

Aik Meeuse van stichting Free Voice die het initiatief heeft genomen tot het opzetten van *Ayenda Sazan*, over de introductie, voortgang en uiteindelijke teloorgang van een *onafhankelijk* Jeugdjournaal in Afghanistan tussen 2004 en 2008.

Peter ter Velde, NOS-correspondent voor Afghanistan; hij verzorgt een introductie over de toestand in Afghanistan en interviewt de verschillende gasten.

De Geuzenpenning, een initiatief van stichting Geuzenverzet, is een eerbetoon

Sima Samar

aan personen en/of instellingen die zich op bijzondere wijze hebben ingezet voor de democratie of tegen dictatuur, discriminatie en racisme. De penning wordt elk jaar tijdens een besloten ceremonie uitgereikt in Vlaardingen. Het Verzetsmuseum organiseert in aansluiting op deze uitreiking

jaarlijks een openbare bijeenkomst met de laureaat in de gehoorzaal aan de Plantage Kerklaan 61 te Amsterdam.

De entree tot de bijeenkomst (voertaal Engels) in het Verzetsmuseum Amsterdam is gratis. Reserveren is gewenst: telefoon 020 620 25 35 of e-mail info@verzetsmuseum.org

Meer informatie:
www.verzetsmuseum.org
www.geuzenverzet.nl
www.freevoice.nl

Vnieuwsbrief
verzetsmuseum februari 2011

Exposities

Foto: NIOD

Liefde in oorlogstijd
Nog te zien tot en met 22 mei 2011

Foto: Archief Nationaal Bevrijdingsmuseum 1944-1945

Foto: Stadsarchief Amsterdam

Wally van Hall.
Bankier van het verzet
Wegens succes verlengd tot en met 9 oktober 2011!
Bezoek ook de speciale website www.walravenvanhall.nl

Foto: NIOD

Collectie: Surinamer in het Verzet

Deze zomer ontving het museum van de heer Jelle Gunzeln een klein pakketje met een aantal documenten betreffende zijn schoonvader Albert Leonard Wittenberg, geboren in Paramaribo op 14 april 1909. Het begint met zijn *Conduite Boekje* van de KNSM uit 1929, gevolgd door zijn *Diploma als Sloepgast* uit 1933. In dat zelfde jaar huwde onze varensgezel de Amsterdamse Janna Jetten. Hij vond al gauw werk bij de brandweer. Het gezin Wittenberg kreeg twee kinderen, een zoon en een dochter. Janna kwam uit een communistisch nest (haar broer vocht in Spanje tegen Franco) en Albert sloot zich aan bij de linkse *Bond van Surinaamse Arbeiders*.

Gezin Wittenberg, circa 1943 (foto: particuliere collectie)

In de oorlog, begin 1941, werd hij aangenomen bij de Luchtbeschermingsdienst, die vaker als dekmantel voor illegale activiteiten gediend heeft. We hebben nog niet het fijne over zijn verzetsactiviteiten kunnen achterhalen, maar in mei 1944 werd hij opgepakt. Na het huis van bewaring aan de Weteringschans volgden de kampen Vught en (waarschijnlijk) Dora-Mittelbau. Bij de nadering van de Amerikanen werden duizenden gevangenen op transport gesteld naar kamp Neuengamme. Tussen Hannover en Berlijn, bij Gardelegen, kon de trein vanwege voortdurende beschietingen niet verder. De overgebleven SS'ers zochten lokale hulp, waaronder Hitlerjugend, om de gevangenen te bewaken. Op 13 april 1945, enkele uren voor de komst van de Amerikanen, zijn meer dan duizend gevangenen levend verbrand in een graanloods waarin zij bijeengedreven waren. Wie probeerde te ontsnappen werd neergemaaid. Ook Wittenberg trof dit gruwelijke lot.

Een jaar voor zijn arrestatie had de familie Wittenberg, wonende in de Amsterdamse Transvaalbuurt, het enige kind van de joodse burens in huis genomen. Betty was amper zes weken oud toen haar ouders werden weggehaald. Dat er een blond kind was bijgekomen, werd voor de buitenwacht afgedaan met de uitspraak dat Janna was 'vreemdgegaan'. Na de bevrijding werd duidelijk dat zowel de ouders van Betty als Albert de kampen niet overleefd hadden. In de daarop volgende adoptieprocedures is de naam Wittenberg in de vergetelheid geraakt.

Betty is de liefdevolle opvang in het gezin Wittenberg, die haar het leven redde, nooit vergeten. Zij heeft op basis van enkele vroegste herinneringen de nazaten van Albert en Janna weten te traceren. Zij is momenteel druk doende alsnog een Yad Vashem erkenning voor haar pleegouders te bewerkstelligen.

De vriend van de boeken

Louis Harders komt vrijwel elke zaterdag vanuit Den Haag naar Amsterdam.

Op het informatie-eiland van het Verzetsmuseum brengt hij de middag door.

"Ik kom daar om boeken te lezen die ik thuis niet heb. Mijn belangstelling gaat uit naar allerlei aspecten van de oorlog. Laatst heb ik gefascineerd zitten lezen over Ans van Dijk, de vrouw die zoveel Joden heeft verraden. Waarom doet iemand dat? Daar ben ik dan een tijdje mee bezig, met die vraag."

"De bezetting is voor mij ook persoonlijke geschiedenis. Ik was zes toen het begon. Als Haagse jongen herinner ik me het zogenaamde vergissingsbombardement op de Bezuidenhout, maart 1945. Niet dat ik het

zelf heb gezien, maar je hoorde het meteen. En een half jaar eerder: de vliegtuigen die overkwamen voor de luchtplanden in Arnhem. Ja, toen dachten we nog dat de oorlog snel voorbij zou zijn. Niemand die verwachtte dat er nog een vreselijke winter zou volgen, vol honger en ellende. Die honger vergeet ik nooit. We kregen soms wat soep of melk om aan te sterken. Mijn vader had hongerodeem. Hij leek het niet te gaan halen. Maar hij heeft het toch gered."

"In het Verzetsmuseum bekijk ik ook de exposities. Die over voetbal vond ik interes-

sant. Dat het leven gewoon doorgaat, hè, dat is ook mijn herinnering. Sinterklaas, je verjaardag. Tot op het laatst. Toen was niets meer normaal.

Met de andere vaste museumklanten van de zaterdag heb ik een heel leuk contact. Net als met de baliemedewerkers, ze kennen me allemaal. Ik ben natuurlijk vriend van het museum, maar haal toch elke keer mijn museumjaarkaart door de scanner. Dan heeft het museum ook nog inkomsten aan mij!"

Vul de bon in en stuur deze, zonder postzegel, naar: Stichting Vrienden en Vriendinnen van het Verzetsmuseum, Antwoordnummer 10826, 1000 RA Amsterdam of lever de bon in bij de balie van het museum, Plantage Kerklaan 61. Het museum is open di t/m vr 10.00-17.00 en za t/m ma 11.00-17.00 uur.

Ja, ik word Vriend(in) van het Verzetsmuseum!

Ik steun de Vrienden met een jaarlijks bedrag van ..... (minimaal € 15,-)

Als bedrijf met een jaarlijkse bijdrage van ..... (minimaal € 250,-)

naam.....geboortjaar.....(m/v).

adres.....

postcode + woonplaats.....

naam bedrijf.....handtekening

